

Лев Кудрявцев

Його девіз: «Перемагати завжди!»

Ім'я Івана Максимовича Піддубного на початку минулого століття тривалий час не сходило зі сторінок європейських і російських газет, а Журналісти надали йому нечуваний титул — «Чемпіон чемпіонів». Йому не було рівних у світі. На чемпіонатах світу із Класичної боротьби серед професіоналів він перемагав п'ять разів. За 40 років спортивної Кар'єри Піддубний не програв Жодної першості і став символом майстерності й сили! Його знали всі: «від двірника до царя». Ім'я Піддубного було в усіх на устах.

ЗНАМЕНИТИЙ український богатир, «людина-гора». народився в селі Красенівка на Черкащині в родині хлібороба, нащадка запорізьких козаків. Цікаво, що коли з'явився на світ первісток, то було «знамення»: спалахнула на небі комета. А під час хрещення дитини Іван вирвався з рук священника і впав у купіль.

Панотець сказав на це: «Поздоровляю вас, миряни, з богатирем.» Тоді ніхто не звернув уваги на ці слова, лише потім згадався цей випадок.

Батько Максим Іванович і мати Ганна Данилівна жили в хаті-мазанці з маленькими віконцями, солом'яним дахом і глиняною підлогою. Родина була велика. Крім нього, за стіл сідали ще три брати і три сестри. Свої сили віддавали землі, нею й годувалися. З дванадцяти років хлопчик батрачив — пас овець в економії пана Кублицького, водночас допомагав по господарству батькові.

Піддубний мав виняткову фізичну силу. Уже в 17 років з легкістю на віз закидав багатопудові мішки із зерном, без особливого напруження міг зігнути підкову. Говорили, що був здатний зігнути й рейку, скрутити шию бикові і навіть зупинити трамвай. Щоправда, цим він не займався, але незмінне клав усіх однолітків на лопатки.

А незабаром до нього прийшла й перша любов. Закохався юнак у дочку заможного селянина Олену Витяк, але той не захотів поріднитися з бідною родиною. Робота ж в економії обтяжувала Івана. Маючи незалежний характер, він подався на заробітки в Севастополь. Тут влаштувався вантажником у порту. Працював легко, вправно, з незрозумілим для інших буйством. Навіть бувалі вантажники роззявляли роти від здивування, коли він звалював на плечі величезного ящика, що був не під силу й трьом. Земляки нарекли Піддубного «Іваном Великим».

СЛАВА про рідкісного силача-вантажника розлетілася по всіх портах Криму. Особливою популярністю й повагою Іван користувався у Феодосії. В 1895 р. він познайомився з учнями морехідних класів А. Преображенським і В. Васильєвим. Дуже швидко по дружили й оселилися в одній квартирі. Саме вони й переконали Піддубного зайнятися спортом і вивели його на борцівську дорогу.

У вільний час Іван почав відвідувати спектаклі, які тоді давав цирк

Безкоровайного. Якось дізнався з афіші про силові змагання, записався на виступ і програв, покинувши зал осоромленим і обсвистаним гальоркою. Важко переживав поразку, не володіючи ще технікою боротьби. А через кілька днів вийшов знову на манеж і переміг своїх суперників. Пізніше він згадував той свій перший невдалий дебют і, навчаючи початківців, говорив: «Спершу вчися, а потім борися!».

1 січня 1897 р. Піддубний розрахувався в порту і виїхав до Севастополя, в цирк Вільямса Труцці звідки й розпочалася його блискуча кар'єра професійного борця. Російська боротьба на поясах була тоді особливо популярною. Трупкою борців у Труцці керував Георг Лурих, що заздалегідь визначав, скільки повинна тривати сутичка, хто має перемогти. Одного разу він сказав Іванові Максимовичу, щоб той на 15-й хвилині «піддався» суперникові. На це борець відрубав: «Чого це я буду піддаватися? Нехай покладе, якщо зможе!».

Із Севастополя Піддубний потрапив до Одеси, де виступи пройшли з тріумфом, місто буквально носило його на руках. Він приймає запрошення в «Російський цирк братів Нікітіних», що перебував у Києві. Йому набавили платню, влаштували в кращий готель, замовили модний костюм. Іван став вивчати техніку й прийоми французької боротьби в Київському клубі атлетів. Незабаром він потрапляє в Санкт-Петербурзьке атлетичне товариство, очолюване обрусілим французом, графом Рібоп'єром, яке перебувало під заступництвом Великого Князя Володимира Олександровича.

Готуючись до майбутніх змагань за звання чемпіона світу й перебуваючи на гастролях у Парижі, Піддубний разом із Заїкіним робили величезні грошові збори. Публіка приступом брала цирки й спортивні зали.

У 1904р. на чемпіонат у Петербург, в цирк Чинизеллі, з'їхалися всі зірки світу: улюбленець публіки й прекрасних дам Рауль ле Буше із Франції, наш богатир Іван Піддубний, «король» гир і циркових трюків Петро Крилов, негр з Мартініки Анастаса Англіо та інші. Приз переможцеві був оголошений на той час фантастичний — 5 тисяч рублів!

Інтерес до цього чемпіонату підігрівався ще й тим, що незадовго до цього Іван Максимович програв; зустріч у Парижі Раулю ле Буш який схитрував перед матчем: змастив своє тіло якимось жиром, а тому й вислизав з рук Піддубного «здобув» звання чемпіона Парижу. Без особливих труднощів Іван поклав на килим 11 суперників. І настала ще одна сутичка все з тим же Раулем ле Буше. До виходу на манеж француз запропонував Піддубному нечуваний хабар за програш — 20 тисяч рублів! Але тої з гнівом відкинув цю мерзенну пропозицію, заявивши: «Російські борці не продаються!».

Перша сутичка між ними закінчилася внічию, і наступного дня турнір був продовжений. Безперервними прийомами й захватами Іван Максимович вимотав супротивника, а потім поставив його рачки — нечувана справа! — і протримав у цій незручній, принизливій для француза позі більше 40 хвилин! При цьому наш атлет весь час промовляв на весь зал: «Це тобі, мусю-псевдочемпіон, за маслинову олію!» Змучений француз визнав себе переможеним, але Піддубний тримав суперника доти, доки судді не назвали його переможцем. Повалений Рауль із соромом залишив ринг.

Але адміністрація не квапилася видати Піддубному завойований приз. Глядачі обурювалися. Скандал розрісся настільки, що втрутився сам поліцеймейстер Галлі. Він визнав претензію Піддубного правильною, розпорядився заарештувати касу цирку й видати приз переможцеві.

У своїх закордонних виступах Іван Максимович зустрічався з борцями, представниками майже усіх країн світу. Звичаї у спорті були жорстокими, нелюдськими. Велася нечесна, брудна боротьба. На килимі Піддубного позвірячому тягали за вуха, вуса, затуляли рота й носа, давили на горло, били в пах. На ринг летіли палиці, пляшки. Він розправлявся з нахабами по-своєму: спересердя звертав шию й клав законним способом на лопатки. Між іншим, не раз піддавався небезпеці з боку бандитів. Його хотіли пограбувати, завдати фізичної шкоди і навіть вбити, У боротьбі за «золото» постраждало й загинуло чимало відомих атлетів...

Всі зустрічі в найбільших чемпіонатах світу завершувалися сенсаційними перемогами Івана Піддубного. Він не програв жодного, маючи поразки лише в окремих сутичках, і нікому так і не вдалося покласти його на лопатки.

ПІДДУБНИЙ став яскравим уособленням фізичної сили народу, його мужності й кмітливості. Це була людина міцного гарту, яка чудово володіла своєю мускулатурою, вирізнялася великою витримкою, вмілою й винахідливою тактикою. Його зріст був 184 см, вага 118 кг, обхват грудей 134 см. У житті чітко дотримувався режиму: не курив, не пиячив, харчувався помірковано, рано лягав відпочивати.

Не пощастило йому в особистому житті. Його дружина Ніна Миколаївна, що залишилася в Золотоноші, пішла до іншого. А як же він її любив, як пишався нею! Мало того, що пішла, ще й прихопила із собою більшу частину-золотих медалей Івана Максимовича, отриманих ним за перемоги. Доля обійшлася з нею жорстоко, покарала її. Новий зв'язок виявився нетривалим і вона бідувала на самоті. Молила про прощення, але Піддубний не простив зради, хоча й дуже переживав і ледве не вмер.

Пізніше Іван Максимович знайшов своє щастя, покохав Марію Семенівну Машошину, матір молодого борця Івана Машошина, і запропонував їй руку і серце. Вона погодилася...

Після громадянської війни Піддубний виступав спочатку в Московському, а потім у Петербурзькому державних циркух. У лютому 1927 р. Піддубний повернувся на Батьківщину, яка зустріла знаменитого патріота урочисто, з оркестром і спортивним святом, де на килим вийшли борці, з якими знову боровся Іван Максимович. Коли наш геркулес перебував в Одесі, то величезні юрби місцевих жителів ходили за ним буквально по п'ятах.

Піддубний брав активну участь у традиційних пожертвуваннях на користь хворих на туберкульоз. Він клав на плече коромисло з відрами, на яких було написано: «25 пудів». Це означало, що відра мають бути наповнені грішми, і тоді він продемонструє свою надзвичайну силу — пронесе вулицями міста 50 пудів. І вони досить швидко наповнювалися монетами і Піддубний, у супроводі роззяв, відносив їх туди, де жили хворі.

У 1925-1927 рр. Піддубний на запрошення виступав у Німеччині, а потім,

підписавши контракт із чиказьким антрепренером Джеком Пфефером, вирушив на гастролі в Америку. До речі, його вмовляли залишитися в США, шантажували, затримували виплату грошей. Він відмовився навіть від цілого багатства, що набув за час турне по Америці. Виступав і за контрактом, укладеним з головним менеджером Курлеєм, за яким був зобов'язаний боротися із хвалькуватим, але сильним польським гігантом Станіславом Збишко-Циганевичем. Тоді поляк вважався найсильнішою людиною у світі, й до нього виявлявся величезний інтерес. Але Піддубний поклав свого суперника за 44 секунди. Йому надали звання заслуженого майстра спорту та заслуженого артиста РРФСР, нагородили орденом Трудового Червоного Прапора. В ті часи це були високі нагороди.

У травні 1941 р. Піддубний виїхав на берег Азовського моря, де придбав будиночок «на старість років» у Єйську. Під час війни опинився з дружиною в цьому окупованому місті. Аби не померти з голоду, відомий «Чемпіон чемпіонів» підробляв у міській більйардній. Розповідали, що він з гордістю носив свій орден і одного разу вдарив німця, який намагався його зірвати.

У 1949 р., на 77-му році життя, з Піддубним сталося нещастя: він невдало впав і зламав собі стегно. Рухатися не міг, а постільний режим для нього був згубним. Ще ввечері 7 серпня 1949 р. Іван Максимович розповідав веселі байки, а наступного дня йому раптом стало кепсько і о шостій ранку він помер.

Поховали Івана Максимовича Піддубного в міському парку. На чорному камені надгробка викарбували: «Тут український богатир лежить»